

แบบฟอร์มมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

ชื่อหน่วยงาน	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย	ชื่อตัวชี้วัด : ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีพฤติกรรมดูแลช่องปาก ที่พึงประสงค์

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

- 1.1 เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงาน
- 1.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางสื่อสาร สร้างความเข้าใจในกระบวนการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงานแก่ทันตบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- 1.3 เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมดูแลช่องปากตามตัวชี้วัด ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีพฤติกรรมการดูแลช่องปากที่พึงประสงค์

2. ขอบเขต (Scope)

คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัดฉบับนี้ ครอบคลุมเนื้อหากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากประชากรวัยทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทันตบุคลากรในศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

3. คำจำกัดความ (Definition)

- 3.1 วัยทำงาน หมายถึง ประชาชนอายุ 15 ปี 0 เดือน 1 วัน ถึง 59 ปี 11 เดือน 29 วัน
- 3.2 พฤติกรรมดูแลช่องปากที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำ การปฏิบัติ และการแสดงออกที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพช่องปากของตนเอง ได้แก่
 - การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน
 - การเข้ารับบริการทางทันตกรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 3.3 การเฝ้าระวังพฤติกรรมดูแลช่องปาก หมายถึง กลไกการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกในการติดตามสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพช่องปากอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและอันตรายต่อสุขภาพช่องปาก หรือการนำข้อมูลไปใช้ในการลดปัจจัยเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.4 การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชากรวัยทำงานมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง ส่งผลให้มีสภาวะช่องปากที่ดี ลดความเสี่ยงการเกิดโรคในช่องปาก

3.5 การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ปฏิบัติงาน ภายในสถานประกอบการ ที่สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีพฤติกรรมดูแลช่องปากที่ดี ลดความเสี่ยงการเกิดโรคในช่องปาก

3.5 สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ทำงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ หรือเปิดดำเนินการตาม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยแบ่งประเภทสถาน ประกอบการตามนิยามของโครงการวิจัยทำงานปลอดภัย ปลอดภัย ใจเป็นสุข กรมควบคุมโรค ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ สถานประกอบการขนาดเล็ก (ลูกจ้างจำนวนไม่เกิน 49 คน), สถานประกอบการขนาดกลาง (ลูกจ้างจำนวน 50 - 200 คน), สถานประกอบการขนาดใหญ่ (ลูกจ้างจำนวนมากกว่า 200 คน) และรัฐวิสาหกิจชุมชน

3.6 หน่วยบริการปฐมภูมิ หมายถึง สถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิในเครือข่ายของ หน่วยบริการประจำ ซึ่งสามารถจัดบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิได้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การ ป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล

3.7 ทันตบุคลากร หมายถึง ทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข หรือนักวิชาการสาธารณสุข (ด้านทันต สาธารณสุข) ที่ให้บริการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก

3.8 Application H4U plus หมายถึง เครื่องมือสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพวัยทำงาน ภายหลังจากการสำรวจข้อมูล ระบบจะประมวลผล และแสดง infographic สำหรับให้คำแนะนำ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

4.1 ผู้รับผิดชอบโดยตรง งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน ประกอบด้วย

- งานพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมและสื่อสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวอริศรา พัตตาสิงห์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
- งานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวเบญญาภา ฐปพฤชา ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข
- งานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานร่วมกับหน่วยบริการปฐมภูมิ ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวกันยา ฤทธิ์อิม ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
- งานพัฒนาระบบ/กลไกการจัดบริการทันตกรรม ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวธัญชนก บุรีศรี ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
- งานกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวนันทมนัส แยมบุตร ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

4.2 ผู้ร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย ทันตบุคลากรในศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล ศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่

5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1		ทบทวนสถานการณ์ตามตัวชี้วัด และกำหนดค่าเป้าหมายตัวชี้วัด วิเคราะห์ gap การดำเนินงาน	ภายในเดือน ตุลาคม	งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน	ข้อมูลพฤติกรรมดูแลช่องปากย้อนหลัง 3 ปี จากระบบฐานข้อมูล Application H4U ข้อมูลสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ปีพ.ศ. 2560
2		พัฒนามาตรการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน และจัดทำแผนการดำเนินงานตามตัวชี้วัด	ภายในเดือน ตุลาคม	งานพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงาน	
3		นำเสนอแผนการดำเนินงานในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร สำนักทันตสาธารณสุข หากได้รับการอนุมัติ ให้ชี้แจงแผนการดำเนินงานแก่ภาคีเครือข่าย หากไม่ได้รับการอนุมัติ ให้ทบทวนมาตรการและแผนการดำเนินงานอีกครั้ง	ภายในเดือน ตุลาคม	นางสาวนันท์มนัส	

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
4		ชี้แจงแผนการดำเนินงาน ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด และระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลแก่ภาคีเครือข่าย	ภายในเดือน พฤศจิกายน	นางสาวนันท์มนัส	แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ปีงบประมาณที่ ดำเนินการ
5		พัฒนา/สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อสร้างความรอบรู้และประเมินสถานะช่องปากตนเองได้ (application Fun D) พัฒนาสื่อ สารสนเทศ รูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากตามบริบทกลุ่มเป้าหมาย และ setting	ตลอด ปีงบประมาณ	นางสาวอริศรา นางสาวนันท์มนัส และกลุ่มพัฒนา ระบบทันต สาธารณสุข	คู่มือการใช้งาน Application Fun D สำหรับทันตบุคลากร แนวทางการจัด บริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry)
6		ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถาน ประกอบการ ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วย เบาหวานร่วมกับงาน ปฐมภูมิ เสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากผ่านช่องทางออนไลน์ และออฟไลน์ จัดระบบบริการทางทันตกรรม	ตลอด ปีงบประมาณ	นางสาวเบญญาภา นางสาวกัญญา นางสาวอริศรา นางสาวธัญชนก และผู้ร่วม ดำเนินการ	คู่มือสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถาน ประกอบการ แนวทางสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากร สาธารณสุข คู่มือการใช้งาน application Fun D สำหรับประชาชน และทันตบุคลากร

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
7		สำรวจพฤติกรรมดูแลช่องปาก ร่วมกับการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ผ่าน Application H4U plus	มกราคม - มิถุนายน	ผู้ร่วมดำเนินการ	คู่มือการเก็บข้อมูล พฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน
8		วิเคราะห์ผลการสำรวจพฤติกรรมดูแลช่องปาก กลุ่มวัยทำงาน นิเทศติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด	กรกฎาคม	นางสาวนันท์มนัส	